

Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Datum: 2014-02-20
Diariernr: SSM2014-647
Dokumentnr: SSM2014-647-2

Handläggare: Lars van Dassen
Fastställt: Fredrik Hassel

Yttrande över regeringens biståndspolitiska plattform

UF 2014/4543/USTYR

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har tagit emot och med stort intresse läst Regeringens biståndspolitiska plattform. SSM ställer sig bakom de övergripande synsätten och målsättningarna som presenteras med en övertygelse om att plattformen kan göra det enklare att operationalisera arbetet med landstrategier och urvalsprocessen vad avser insatsområden, mottagarländer och enskilda projekt.

SSM genomför på uppdrag av regeringen och i samarbete med Sida ett biståndsprogram gentemot Ukraina, Moldavien och Georgien, samt ett granlandsarbete (ej bistånd i vanlig bemärkelse) gentemot Ryssland. Insatserna avser stöd till att stävja spridningen av material och teknologi som kan användas till framställningen av kärnvapen; exportkontroll; förbättrade system för säkerheten på kärnkraftverk; stöd till myndigheters kontrollfunktioner; stöd till de nationella systemen för att hindra smuggling med radioaktiva och nukleära material, samt insatser som skall reducera utsläpp av radioaktivitet till omgivningen. Verksamheten har bedrivits gentemot olika stater i ex-Sovjetunionen sedan 1992-1993, när Sovjetunionen kollapsade och de sovjetiska kontrollsystemen försvann och skulle ersättas med femton nya staters strukturer och lagar.

Ett sätt att bedöma den biståndspolitiska plattformens möjlighet att lyckas med sin målsättning är att överföra den på existerande verksamhet. Som SSM läser plattformen, så passar fyra (1, 3, 5 och 6) av de sex delmålen in i vår verksamhet. Exakt hur bra de passar är en bedömningsfråga, men det kan sägas att den målbild som finns i delmålen redan används när SSM väljer projekt och föreslår samarbetsländer.

Vad avser delmål 1, så är det för SSM en målsättning och som oftast en effekt av genomförda insatser, att myndigheters verksamhet i mottagande land skall bli mer transparent och ge medborgaren en trygghet i förhållande till statens verksamhet på det nukleärtekniska området. I Ukraina genomförs det offentliga utfrågningar för allmänheten i samband med projekt där gamla urangruber från sovjettiden återställs. I Ryssland har den statliga myndigheten för kärnkraft, Rosatom, etablerat så kallade "Public Councils", där företrädare från den vetenskapliga sektorn, politiken och fristående organisationer (t.ex. Green Cross och andra miljöorganisationer) har insyn i och en påverkan på verksamheten, som annars inte är vanlig inom ryska statsapparaten. I Georgien har SSM finansierat en utredning av landets historia på det kärntekniska området sedan 1945 och under perioden

som sovjetisk republik. Detta har i sin tur lett till program på georgisk TV som skapat en bättre förståelse för landets utmaningar och ett bredare engagemang för frågorna.

Delmål 3 kring förbättrad miljö är en faktor i all verksamhet som SSM bedriver i mottagarländerna. Oavsett vilken verksamhet eller vilket projekt det gäller, så är syftet att begränsa eller förebygga belastningar från joniserande strålning på miljön. På Kola-halvön samarbetar SSM med andra länder och ryska myndigheter kring uppstädningen på gamla sovjetiska militärbaser, där det fortfarande finns gigantiska mängder radioaktivt och nukleärt material. Insatserna avser både ett bedömningsarbete kring risker för kontamination av miljön (inte minst läckage till Barents hav) och praktiska åtgärder med att förflytta radioaktiva material och använt kärnbränsle till säkra förvaringsplatser. På ett liknande sätt så är det målsättningen att förebygga och reducera eventuella utsläpp av radioaktivitet inom andra områden, t.ex. genom system för miljöövervakning i Moldavien eller säkerhetshöjande åtgärder på kärnkraftverk i Sveriges närområde.

Delmål 5 som avser ”värnad mänsklig säkerhet och mänsklig säkerhet i konflikt- och postkonfliktsituationer” är en väsentlig parameter i SSM:s verksamhet. SSM:s insatser är förebyggande vad avser den konfliktpotential som ligger i spridning av kärnvapen. Men även i en mindre skala är verksamheten dämpande för olika konflikter och former för våldsanvändning som kan förekomma till följd av smuggling av radioaktiva och nukleära material. Sommaren 2002 blev det drabbningar mellan två stater i Centralasien, när en transport med radioaktiva material upptäcktes nära gränsen. Konflikter kring Abchazien och Sydossetien, samt i Transnistrien i Moldavien är olösta frågor i vilka den organiserade kriminaliteten och militariseringen är omfattande. Med de civila och tekniska insatser som SSM deltar i, så kan en del av konfliktpotentialen reduceras. Detta bidrar till mänsklig trygghet och säkerhet– även om mycket annat krävs för att lösa konflikterna.

I förlängning av det som sagts ovan under delmålen 3 och 5, så skall SSM:s insatser bidra till att rädda liv, som är i huvudrubriken för delmål 6, genom etableringen av åtgärder som kan förebygga ”nukleärtekniska händelser”; allt från kärnvapenspridning, och smuggling av radioaktiva material till utökat säkerhet på kärnkraftverk. Därmed reduceras riskerna för att nya radiologiska olyckor skall förekomma i Sveriges närområde.

Regeringens biståndspolitiska plattform är ur SSM:s synvinkel ett bra instrument för att uppnå goda resultat inom biståndet. De enskilda delmålen är meningsfulla och kan operationaliseras mot ett praktiskt arbete. Men ett perspektiv som kan tillfogas är en analys av var och hur delmålen interagerar och alltså ger styrka till varandra eller där de inte harmonerar så väl. För SSM:s del så kan de fyra delmålen som är applicerbara på vår verksamhet också föras ihop och på så sätt uppfylla fler mål på samma gång, och därigenom ge en fördjupad effekt på resultaten.

SSM hoppas kunna bidra till UD:s arbete med och implementering av den biståndspolitiska plattformen.

För Strålsäkerhetsmyndigheten

Fredrik Hassel

Kopia till

Miljödepartementet